

Research Papers

मोटार वाहन अपघातक्ष कारणीभूत घटक व उपाययोजना

डॉ. डी.टी. पावार्
बी. एस्. सी. एल. एल. एम्. पी. एच. डी
प्रादेशिक परिवहन अधिकारी
कोल्हापूर विभाग.

प्रस्तावना :-

अन्न वस्त्र व निवारा या मानवाच्या तीन मूलभूत गरजा अनाधिकालापासून आहेत विसाव्या शतकापासून परिवहन सेवा ही मानवाची एक अत्यंत गरज बनलेली आहे. औद्योगिक उत्क्रांतीमुळे मोटार वाहनाची संख्या दैनंदिन वाढत आहे या वाढत्या संख्येला प्रमाणात रस्त्याची संख्या अपुरी असल्यामुळे आपणास तीन प्रकारच्या समस्यांना समोरे जावे लागत आहे. **1** मोटार वाहन अपघात **2** मोटार वाहन अपघातामुळे होणारे वैयक्तिक व राष्ट्रीय नुकसान **3** मोटार वाहनातून वाहेर पडणाऱ्या धरामुळे होणारे हवेचे प्रदुषण

मोटार वाहन कायदा 1988 हा रस्त्याचा आपब करणाऱ्या प्रत्येक नागरिकांना सुरक्षिततेची हमी देण्यासाठीच निर्माण केलेले आहे.

मोटार वाहन कायदा 1988 मधील कलम 118 अंतर्गत केंद्र शासनाने अधिसूचने द्वारे मोटार वाहन चालविणेसाठी विनियमन नियम जारी केलेले आहेत त्यात 33 नियमांचा अंतर्भाव आहे. सदर नियमांचे पालन करणेबाबत वरचेवर वाहन धारकामध्ये जागृती निर्माण करणे आवश्यक आहे.

चालक प्रशिक्षण देणाऱ्या ज्या शाळा आहेत त्यामधून उत्कृष्ट दर्जाचे प्रशिक्षण नागरिकांना मिळणे आवश्यक आहे अशा प्रशिक्षण देणाऱ्या शाळांमधून अत्याधुनिक सुविधा सुस्थितीतील वाहने तज्ञ प्रशिक्षक असणे आवश्यक आहे याबाबत मा. परिवहन आयुक्त राज्य मुंबई यांनी काही मार्गदर्शक तत्वे दिलेली असून त्यानुसार चालक प्रशिक्षण केंद्र असणे आवश्यक आहे.

अनुज्ञप्ती काढणेसाठी येणऱ्या नागरिकांची चाचणी घेतेवेळी ती काटेकोरपणे घेणे आवश्यक आहे कि जेणेकरून कच्चा वाहन चालकास अनुज्ञप्ती दिली जाणार नाही.

वाहतुक नियमांची अंमलबजावणी करणारी यंत्रणा जसे की पोलीस विभाग परिवहन विभाग यांनी सर्व वाहन धारकांना नियमांचे पालन करणेसाठी भाग पाडले जे नियमांचे पालन करणार नाहीत त्यांचेवर कारवाई केली पाहिजे त्याचप्रमाणे मार्गदर्शन करून वाहतुक नियमाबाबत जनजागृती करणे आवश्यक आहे.

2 मोटार वाहन अपघात :-

रस्त्यावर मोटार वाहनाच्या वापर करताना अशी आकस्मिक घटना घडणे त्यामध्ये अशा घटनेबाबत कोणतेही नियोजन नसते व उदभवलेल्या प्रसंगावर नियंत्रण नसणे अशा क्रियांमुळे प्रतिक्रिया तयार होऊन त्याचा परिणाम म्हणजे वैयक्तिक जखमी होणे आणि मृत्युमुखी पडणे व मालमत्तेचे नुकसान होणे यामध्ये परिवर्तन होणारी घटना आणि ज्यामुळे नुकसान भरपाई देण्याची व्यवस्था करणे अनिवार्य होते अशी घटना म्हणजे मोटार वाहन अपघात होय.

3 मोटार वाहन अपघाताक्ष कारणीभूत घटक व अपघात टाळणेसाठी उपाययोजना :-

मोटार वाहन अपघातास प्रामुख्याने घटक कारणीभूत आहेत

1 चालक **2** मोटार वाहन **3** पादचारी **4** रस्ता

मोटार वाहन अपघाताचा ज्यावेळी आपण विचार करतो त्यावेळी मोटार वाहन रस्ता पादचारी चालक हे प्रमुख घटक आहेत त्यामुळे या प्रमुख घटकांचा विचार करून उपाययोजना करणे आवश्यक आहे.

1. ह वाहन चालक :-

रस्त्यावरील होणारे वहुतांश मोटार वाहन अपघात हे वाहन चालकाच्या निष्काळजीपणामुळे होतात सार्वजनिक रस्त्यावर भाडोत्री वाहन अथवा खाजगी वाहन चालविणेपुर्वी प्रत्येक चालकाने मोटार वाहन अनुज्ञप्ती प्राप्त करणे आवश्यक आहे शिकाऊ अनुज्ञप्ती प्राप्त करणेपुर्वी रस्त्यावरील तीन प्रकारची वाहतूकीची चिन्हे ज्यामध्ये सक्तीची चिन्हे सावध करणारी चिन्हे माहिती देणारी चिन्हे असे एकूण ह्य 36इ37इ22ह 95 वाहतूकीच्या चिन्हांची माहिती

करून घेणे आवश्यक आहे त्याचप्रमाणे वाहतूकीचे नियमावावत माहिती असणे आवश्यक आहे नियमांमध्ये प्रामुख्याने कलम 118 अंतर्गत विनियमन केलेले एकूण 31 नियम व कलम 112 ते 207 मधील 11 नियम असे 42 नियमांची माहिती असणे आवश्यक आहे मोटार वाहन चालकाकडे सार्वजनिक रस्त्यावर वाहन चालवताना सभ्यता जबाबदारी जाणीव एकाग्रता आत्मविश्वास संयम हे गुणधर्म असणे आवश्यक आहे

वाहन चालक - आवश्यक गुणधर्म :
सभ्यता :

जिवणामध्ये सर्वच क्षेत्रामध्ये वावरताना सभ्यता हि माणवाच्या इच्छा - आकांक्षा पूर्ण करून पैलतिरावर सुरक्षित पोहचवण्यासाठी मदत करते

प्रत्येक वाहन चालकाने आपले वाहन रस्त्यावर चालवत असताना रस्त्याच्या नियमांचे पालन करणे आवश्यक आहे. इतर वाहन धारकांशी सभ्यतेने वागणे आवश्यक आहे इतर वाहन धारकांच्या इपारे नुसार त्यांना ओव्हर टेकींग करण्यासाठी आपल्या वाहनाचा वेग कमी करून पुढे जावू दिले पाहिजे रस्त्यावरील जनावरे इतर लहान वाहन धारक पादचारी सायकल चालक यांचेशी सभ्यतेने वागणे गरजेचे आपण आपल्या घरातील व्यक्ती नातेवाईक यांचे बदल नेहमी आलीयता दाखवतो त्याचप्रमाणे आपल्या वाहनावारत आलीयता दाखवत असताना इतर वाहने वाहन धारक रस्त्याचे वापर करणारी प्रत्येक व्यक्ती लहान व्हने जनावरे यांचे बदल आलीयता आवश्यक आहे ओव्हर टेकींग करणेपुर्वी पुढील वहन धारकाने सभ्यतेने वाहन वाजुला नाही घेतले तर असभ्यतेचे दर्शन ज्याचा परिणाम अपघातात होऊ शकतो

जबाबदाारीची जाणीव :

आपले मोटार वाहन रस्त्यावर आणण्यापुर्वी ते तांत्रिकदृष्ट्या योग्य आहे का ऋ हे पहाणे आवश्यक आहे कर्तव्यदक्ष चालक या नात्याने आपण वाहन जबाबदारी चालविणे अपेक्षित आहे कारण आपण नेहमीच लक्षात ठेवले पाहिजे आपल्यावर आपले कुटुंबीय अवलंबून असून ते आपली वाट पहात आहेत त्याचप्रमाणे आपली स्वतःची काळजी घेताना आपल्या वहनातील प्रवासी इतर वाहन धारक लहानमुले वयस्कर मानसे अंपग व्यक्ती पादचारी आणि सायकलवाले यांची आपण काळजी घेतली पाहिजे वाहन आपले आहे परंतु रस्ता सार्वजनिक असून सर्वासाठी आहे याची जाणीव नेहमीच ठेवणे गरजेचे आहे त्यासाठी आपले वाहन नेहमी जबाबदारीने चालविणे गरजेचे आहे जबाबदार चालक या नात्याने प्रत्येक वाहन चालकाने आपले वाहन रस्त्यावर घेण्यापुर्वी आपल्या वाहनाचे सर्व पेपर्स उदाः चालक अनुज्ञप्ती नोंदणी प्रमाणपत्र विमा योग्यता प्रमाणपत्र परवाना पी.यु.सी. प्रमाणपत्र विधिग्राह्य आहे का हे पाहणे गरजेचे आहे अपघातग्रस्त मोटार वाहनावारत अनुज्ञप्ती परवाना योग्यताप्रमाणपत्र विमा हे जर विधिग्राह्य नसतील तर विमा कंपनीकडून नुकसानभरपाई मिळणार नाही आसन क्षमतेपेक्षा जास्त प्रवाशांची वाहतूक करू नये वाहनात जागा नसलेस पायफळ वरून प्रवास करण्यास परवानगी देवू नये

एकाग्रता :

सार्वजनिक रस्त्यावर वाहन चालवताना आपले लक्ष पुर्णपणे रस्त्याच्या स्थितीवर एकाग्र ठेवणे गरजेचे आहे सतसत विवेक बुद्धी स्थिर ठेवणे आवश्यक आहे वाहन चालविताना थोडे जरी लक्ष विचलीत झाले तर मोठी दृष्टना घडू शकते त्यामुळे मानसिक एकाग्रता असणे आवश्यक आहे थकवा आला असेल वरं वाटत नसेल मानसीक संतुलन विघडले असेल कोणाशी भांडण झाल्यामुळे राग आला असेल तर वाहन चालविणे टाळणे योग्य राहिल वाहन चालविताना सिगारेट ओढणे पान खाने तंबाखू चोखणे संगीत ऐकणे मोबाईलचा वापर करणे टाळले पाहिजे आपल्या वाहनामध्ये पाठीमागे वसलेली व्यक्ती काय चर्चा करतात काय बोलतात याकडे लक्ष केंद्रित करू नये थोडेसे लक्ष विचलीत झाल्यास मोठी दुर्घटना घडू शकते आपले वाहन चालविताना स्टअरिंग वेडेवाकडे व निर्दयीपणे फिरवणे गाडीची गती एकदम एक्सीलेटर दावून वाढविणे चुकीचे पद्धतीने गिअर बदलणे अचानक ब्रेक लावणे या सारख्या गोष्टी घडणार नाहीत याची दक्षता घ्यावी ज्यामुळे अपघात होण्याची शक्यता असते वाहन चालवत असताना कारण नदाताना रस्त्याच्या दोन्ही बाजूस पाहणे शेजारील व्यक्तींशी गप्पा मारणे

यासारख्या सवयीमुळे एकाग्रता भंग होऊन अपघात घडण्याची शक्यता असते यासाठी प्रत्येक वाहन चालकाने वाहन चालविताना एकाग्रतेने रस्त्याचे निरीक्षण करून वाहन चालविणे आवश्यक आहे

आत्मविश्वास :

रस्त्यावर वाहन चालवत असताना पुर्णपणे आत्मविश्वास वाहन चालविणे आवश्यक आहे ओव्हर टेकींग करताना पुढील वाहनावारत पुर्ण अंदाज घेणे आवश्यक आहे अतिआत्मविश्वास ओव्हर टेकींग करताना दाखविणे टाळवे अति अतिआत्मविश्वाचा निष्काळजीपणामध्ये रूपांतर होऊन अपघात घडू शकतो समोरील वाहनास ओव्हर टेकींग करत असताना वाहनाचा वेग वपुढील वाहनावारत योग्य अंदाज घेण्यासाठी आत्मविश्वास असणे आवश्यक आहे वाहनाच्या वेगावर नियंत्रण केवळ स्वतःच्या आत्मविश्वासाने ठेवता येईल व अपघात टाळता येईल मोटार वाहन चालविण्यासाठी आपणास आत्मविश्वास नसेल तर वाहन चालविणे टाळावे अंरुद पुलावरून वाहन चालविताना आत्मविश्वास नसेल तर प्रथम खाली उतरून अंदाज घ्यावे अन्यथा रस्ता बदलावा

संयम :

सार्वजनिक रस्त्यावर आपले वाहन चालविताना नेहमी संयम ठेवणे आवश्यक आहे वाहन आपले आहे परंतु रस्ता सार्वजनिक आहे याची जाणीव ठेवणे आवश्यक आहे पुढील वाहनास ओव्हरटेक करणेपुर्वी समोरून येणारे वाहन जाईपर्यंत संयम पाळणे आवश्यक आहे दुसरा वाहन धारक वेग वाढवून ओव्हरटेक करून पुढे जाणेचा प्रयत्न करतो म्हणून आपल्या वाहनाचा वेग वाढवू नये ओव्हरटेक करण्याचा वाहन धारकासाठी आपल्या वाहनाचा वेग कमी करून पुढे जावू द्यावे संयम पाळणारा वाहन चालक वाहनाचे वेगावर नियंत्रण ठेवू शकतो इतर वाहन धारकांना ओव्हरटेक करणे सुलभ होणेसाठी आपल्या वाहनाचा वेग कमी करतो स्वतः वाहनाचे वेग मोठ्या प्रमाणात वाढवून ओव्हरटेक करणे नेहमीच टाळतो ज्याच्याकडे संयम आहे तो जिवनात प्रत्येक क्षेत्रात यश मिळवतो आत्मविश्वास आपण दाखविलेल्या संयमातूनच वाढीस लागतो

वाहन चालकाचे कर्तव्य :

इतरवाहनांशील वाहतुक चिन्हे व नियम यांचे पालन करणे गरजेचे आहे :

मोटार वाहन कायदा 1988 मधील 118 अंतर्गत केंद्र शासनाने अधिसूनेद्वारा मोटार वाहन चालविणेसाठी विनीमयन नियम जारी केलेले आहेत त्यामध्ये 33 नियमांचा अंतर्भाव आहे नियम 33 मध्ये मोटार वाहन कायद्यातील 11 कलमांचा पालन करण्यावावत सूचीत केलेले आहे म्हणजे वाहन चालकाने सार्वजनिक वाहन चालवित असताना एकूण चालविताना द्यावयाची काळजी वाहन चालकास अडथळा न करणे अपघात झालेनंतर चालकाने घ्यावयाची दक्षता दारू पिऊन वाहन चालविणे इ. यावावत शिक्षेची तरतूद केलेल्या आहेत त्याचप्रमाणे कलम 119 अंतर्गत तीन प्रकारच्या वाहतुक चिन्हांचा समावेश करण्यात आला आहे ज्यामध्ये 1ह सक्तीची चिन्हे 2 ह सावध करणरी चिन्हे 3ह माहिती दर्शविणारी चिन्हे यांचा समावेश आहे

अ ह सक्तीची चिन्हे :

एकूण 36 असून त्यापैकी 34 चिन्हे ही गोळामध्ये दर्शविलेली आहेत आणि एक चिन्हे अष्टकोनामध्ये थांबा असे आहे व एक चिन्ह उलटा त्रिकोणामध्ये असून रस्ता द्या हे सांगणेसाठी आहे सक्तीची चिन्हांचा प्रत्येक चालकाने पालन करणे आवश्यक आहे सक्तीच्या चिन्हाकडे जर दुर्लक्ष केले तर वाहन चालकास अपघातास सामोरे जावे लागतेच आपण त्याव्यतिरिक्त दंडास पात्र राहिल हे वेगळे

ख ह सावधान करणाारी चिन्हे :

सावध करणारी चिन्हे 37 असून ही चिन्हे त्रिकोणामध्ये दर्शविलेली असतात त्यांचेमुद्दा प्रत्येक चालकाने पालन करणे आवश्यक आहे

क ह मार्गदर्शन चिन्हे :

एकूण 22 असून सदरील चिन्हे चौकोनामध्ये दर्शविलेली असतात सदर चिन्हे ही आपणास शहर टेलिफोन पेट्रोल पंप हॉस्पिटल ज्ञान रेस्ट होऊस रेस्टॉरंट इ वावतची माहिती देत असतात रस्त्याचा वापर करणाया प्रत्येक वाहन चालकाने

रस्त्यावरील चिन्हाचे पालन करून अपघात टाळणे आवश्यक आहे
मोटार वाहन चालकांनी घ्यावयाची विशेष दक्षता ः
वळण बऱता ः

सार्वजनिक रस्त्यावर वाहन चालवत असताना ज्याठिकाणी वळण आपल्या वाहनाचा वेग कमी करून आपले वाहन रस्त्याच्या डाव्यावजुला घेणे आवश्यक आहे त्याचप्रमाणे समोरून एखादे वाहन येण्याची यशक्यता असल्याने हॉर्न वाजवून इपरा द्यावा वळण रस्त्यावर अतिवेगाने वाहन चालवू नये त्याचप्रमाणे समोरील वाहनास ओव्हरटेक करून पुढे जाणेचा प्रयत्न करू नये

घाट ः
घाट रस्त्यामध्ये वाहन चालवित असताना आपल्या वाहनाचा वेग नियंत्रित ठेवावा कोणत्याही वाहनास ओव्हरटेकींग करण्याचा प्रयत्न करू नये आपले वाहन डाव्या वाजूस ठेवावे घाट उतरत असताना खालच्या गिरामध्ये आपले वाहन ठेवावे घाट चढणाऱ्या वाहनास प्रथम जावू द्यावे उभा चढ असेल तर हँडब्रेक आणि फूटब्रेकचा योग्य वापर करून आवश्यकतेनुसार गिराचा वापर करावा घाटामध्ये कोणत्याही स्थितीत आपले वाहनाचे इंजिन बंद करू नये अंरूद रस्ता अथवा अंरूद पूल पार करताना जे वाहन प्रथम पुलावर येईल आणि हेडलाई टचे ईर्पाया पुढे जाणेची इच्छा दर्शविलेस त्या येर्णाया वाहनास रस्ता द्यावा त्याचप्रमाणे अग्नीशामक दलाची वाहने व रूग्ण वाहिका यांना प्रथम प्राधान्य द्यावे

अभटॉप व शाळा ः
सार्वजनिक रस्त्यावर आपले वाहन चालवित असताना रस्त्या लगत असलेले वसस्टॉप व शाळा येथून जाताना वेग मर्यादा ओलांडू नये वस स्टॉपवर एखादे वाहन थांबलेले दिसलेस त्या वसमधील प्रवासी अचानक उतरण्याची शक्यता असल्याने आपल्या वाहनाचा वेग कमी करावा अथवा वस जाईपर्यंत आपले वाहन थांबवावे त्याचप्रमाणे ज्याठिकाणी रस्त्याच्या कडेला शाळा आहेत अशा ठिकाणी शाळेतील विद्यार्थी रस्त्यावर येँजा करत असतात म्हणून शाळा असलेल्या ठिकाणी वाहनाचा वेग कमी करावा हॉर्नचा वापर कमीत कमी करावा आपले वाहन चालवत असताना वस स्टॉप किंवा शाळा या ठिकाणी असणाऱ्या सायकल चालक याचा अंदाज घऊनच वाहन चालवावे

फाटक नक्षताना रेल्वे कॉरिंग ः
ज्या ठिकाणी सार्वजनिक रस्त्यावर एखादे रेल्वे कासींग असेल आणि रेल्वे कासींगला जर एखादे ठिकाणी सुरक्षित फाटक नसेल अशा ठिकाणी वाहन चालकाने आपले वाहन प्रथम थांबवावे आणि वाहनातील मदतीनीस यांनी वाहनातून खाली उतरावे आणि रेल्वे रूळाजवळ जावून दोन्ही वाजूने रेल्वे येत नाही याची खात्री करावी आणि मगच रेल्वे रूळ ओलांडावे त्याचप्रमाणे आपल्या वाहनात चालका व्यतिरीक्त इतर मदतनीस नसतील तर वाहन चालकाने वाहनाचे खाली उतरून रेल्वे रूळापर्यंत चालत जावे व दोन्ही वाजूने रेल्वे येत नाही याची खात्री करावी व नंतर रेल्वे रूळ ओलांडावे

वेग मर्यादा ः
वाहन चालकाने आपल्या वाहनाचा वेग नेहमीच नियंत्रित ठेवावा आपल्या देशातील रस्ते व पाश्चात्य देशातील रस्ते यामध्ये मोठया प्रमाणात फरक असल्याने आपली वाहने अतिवेगाने चालवू नयेत रस्त्यावरील वाहुतांशी अपघात हे वाहन चालकाने अतिवेगाने वाहन चालविल्यामुळे व वाहनावरील नियंत्रण सुटल्यामुळे घडून येतात त्यामुळे चालकाने रस्त्याच्या स्थितीत अंदाज घेऊन आपल्या वाहनाचा वेग मर्यादित ठेवावा अति धाईने वेगाने वाहन चालविणे म्हणजे अपघातास निमंत्रणच आहे त्याचप्रमाणे शहरातील प्रमुख रस्त्यावर महाविद्यालयीन विद्यार्थी अतिवेगाने वाहन चालवित असतात अतिवेगाने वाहन चालविणे ही बहादुरी नसून आत्मघताची नांदी आहे हे विसरून चालणार नाही अतिवेगाने वाहन चालविणे हे विद्यार्थ्यांना भूषणावह वाटत असते बऱ्याच वेळेला वेगाने चालविल्यामुळे समोरून जाणाऱ्या वस किंवा ट्रक चालकाने अचानक ब्रेक मरल्यामुळे वेगात मोटार सायकल चालविणारा सवार वेगात वसचे किंवा ट्रकचे खाली गेल्याचे दिसून येते त्यामुळे विद्यार्थ्यांनी आपल्या पालकाचा विश्वास संपादन करण्यासाठी स्वतःचे भवितव्य घडविण्यासाठी आपल्या वाहनाच्या वेगावर नियंत्रण ठेवणे गरजेचे आहे

वाहनाच्या पायफळीवर अक्षवृण प्रवासी ठेणे टाळावे ः
प्रत्येक वाहन चालकाने वाहनाच्या आसन क्षमतेपेक्षा जादा प्रवाशांची वाहतूक करू नये वाहनामध्ये बसण्यास जागा नाही म्हणून बऱ्यासवेळा पायफळीवर उभा राहून बरेच प्रवासी प्रवास करत असतात काही वेळेस काही जण पायफळीवर उभा राहून लॉवकळलेल्या स्थितीत उभे असतात अशा वेळी सदर वाहनाचे समोर एखादे वाहन अचानक आले जनावर अचानक आले तर ब्रेक मारून वाहन थांबण्याचा प्रसंग येतो त्यावेळी पायफळीवरील उभे प्रवासी पाठीमागे फेकाले जातात व नाहक स्वतःचा जीव गमावतात आपण इतक्या गडबडीने पायफळीवर उभे राहून प्रवास करत असतात ज्यांना भेटण्यास निघाला होता त्यांनी आता कुणाची वाट पहावी असा प्रश्न निर्माण होऊशकतो तरी कोणत्याही वाहन चालकाने प्रवाशांना पायफळीवर बसवून वाहन चालवू नये

वाहन चालू अक्षताना मोबाईल चा वापर ः
बऱ्याचवेळा अति महागड्या चारचाकी खाजगी वाहनातून स्वतः चालक बसलेले मालक कोणतेही वाहन चालवित असताना मोबाईल वरून इतरांशी गप्पा मारताना दिसतात अशावेळी एक हात स्टेअरिंगवर व एका हातात मोबाईल अशी अवस्था असते आणि अशावेळी एखादे वाहन पादचारी सायकलस्वार जनावरमध्ये आले तर वाहनावरील नियंत्रण सुटून अपघात घडतो मोबाईल हे दळणवळणाचे एक अतिशीघ्र व अति महत्वाचे साधन नागरीसाठी उपलब्ध झालेले आहे परंतु त्याचा योग्य ठिकाणी वापर करणे आवश्यक आहे आपले वाहन चालविताना मोबाईल बंद ठेवणे हे हिताचे आहे याची भान ठेवणे गरजेचे आहे

रात्री वाहन चालविणे ः
ज्या वाहन चालकास रात्री वाहन चालविणे आवश्यक आहे अशा वाहन चालकांनी आपल्या आहारावर नियंत्रण ठेवावे त्याचप्रमाणे गुंगीयेणारे कोणतेही औषध सेवन करू नये सर्वात महत्वाचे म्हणजे मद्यपान करून वाहन चालवू नये मद्यपान करून वाहन चालविणे म्हणजे नशा करी चालकाची दृर्दशा असे म्हणता येईल किंवा हाती स्टेअरिंग पोटात दारू वाहन म्हणजे कसे तारू मद्य प्राशनामुळे वाहनाचा वेग व रहदारीच्या स्थिती बदलावे अंदाज ठरविण्यात चुका होऊ शकतात मद्य प्राशनामुळे चालकास आपल्या वाहनाचा वेग इतर वाहनापासून सुरक्षित अंतर व वाहन ओलांडून पुढे जाण्याचा अंदाज घेण्यात चुका होऊशकतात दृष्टी दोष निर्माण होऊन कमी दिसणे हातापायाच्या हालचाली मंदावतात मद्यप्राशन करून वाहन चालविताना अती आत्मविश्वासाने वाहन चालक कुठलाही धोका पत्करण्यास प्रवृत्त होतो मद्यप्राशनामुळे लहान भेंदूर परिणाम होऊन वाहनावर नियंत्रण ठेवता येत नाही त्यामुळे अपघातास सामोरे जावे लागते रात्री मद्यपान करून वाहन चालविणे म्हणजे अपघातास निमंत्रण दिल्या सारखे आहे याचे भान ठेवणे आवश्यक आहे

मानसिक संतुलन ः
मानसीक संतुलन बिघडले असेल तर वाहन चालवू नये मानसीकदृष्ट्या संतुलन असेल तंदुरूस्त असेल आणि सावध असेल तरच चालकाने वाहन चालवावे वाहन चालविताना लक्ष बिचलीत होईल किंवा सतत एकाग्रता भंग होईल असे कोणतेही कृती चालकाच्या शेजारी घडणार नाही याबाबत काळजी घेणे आवश्यक आहे वाहन चालविताना शेजारी लहान मुलांना बसवू नये लहान मुलांना पाठीमागील शीटवर बसवून खेळण्यात मग्न ठेवावे जेणे करून चालकाने लक्ष बिचालीत होणार नाही याची काळजी घेता येईल

त्याचप्रमाणे कुत्रे मांजर तोंड बांधून पाठीमागील शीटवर बसवावे शक्यतो या सर्व बाबी टाळणे अति उत्तम ज्यावेळी आपण थकलेलो असताना वाहन चालवता त्यावेळी एखाद्यावेळी झोप येवून मोठा अपघात घडून येवू शकतो तुमच्या स्वःच्या जीवीताबरोबरच रस्त्याचा वापर करणारे इतरांचा जीवीतास व मालमत्तेस हानी पोहचवू शकते सतत वाहन चालविल्यामुळे थकवा येवू शकतो आणि धोका निर्माण होवू शकतो त्यामुळे सतत वाहन चालविणे व थकवा आल्यानंतर वाहन चालविणे टाळणे आवश्यक आहे आपणास थकवा आला असेल झोप येत असेल तर आपण रस्त्याच्या कडेला विश्रांतीच्या ठिकाणी थांबले पाहिजे विश्रांती घेतली पाहिजे चहा घेतला पाहिजे त्यामुळे थकवा कमी

होण्यास मदत होवू शकते

आपणास कोणत्याही प्रकारचा औषध उपचार चालू असेल तर आपण वाहन चालविण्यापुर्वी आपल्या डॉक्टरशी संपर्क साधून आपल्या वाहन चालविण्याबाबतचे सामर्थ्यवर परिणामाबाबत चर्चा करावी काही औषधामुळे वाहन चालविताना झोपेची गुंगी येवू शकते इतरांचा एकाग्रतेवर परिणाम होवू शकतो औषध घेतल्यानंतर वाहन चालविणे टाळणे आवश्यक आहे अथवा त्याचा वाहन चालकावर परिणाम होईल असे औषध घेऊनये

दारू पिऊन वाहनचालविणे टाळावे :

दारू प्राशन केल्यामुळे माणसाची मानसीक कार्यक्षमता हळूहळू कमी होते त्याचप्रमाणे चुकीच आत्मविश्वास निर्माण होतो आत्मविश्वासामध्ये वाढ होते परंतु कार्यक्षमता कमी होते मद्यपानाचा असर मेंदूवर होवून मेंदूची नियंत्रण योग्य स्थितीत ठेवण्याची कुवत यावर परिणाम होत त्यामुळे शरीरावरील नियंत्रण अनपेक्षितरित्या कमी होवून दृघटना घडू शकते सतत मद्य प्राशनामुळे चालकाचे डोळयावर परिणाम होवू शकतो मद्यपान करून वाहन चालविणे टाळावे मद्य प्राशनामुळे वाहनाचा वेग व रस्त्यावरील स्थिती यांचा अंदाज घेण्यामध्ये चूक होते दृष्टीदोष होवून कमी दिसते हातापायांची हालचाल मंदावते मद्यपानामुळे वाहनावरील नियंत्रण सुटून स्वतःचे जीव धोक्यात येतोच त्याव्यतिरिक्त इतरांचे जीव मालमत्ता यांचे नुकसान होवू शकते त्यामुळे मद्यपान करून वाहन चालवू नये

II) पादचात्री :

आपण जेव्हा रस्त्यावरून चालत जातो त्यावेळी नेहमी रस्त्याच्या उजव्या वाजूने चालावे रस्त्यावर फुटपाथ असेल तर त्याचा वापर करावा रस्ता काँस करताना रस्त्याच्या दोन्ही वाजूस पाहून रस्ता काँस करावा रस्त्याच्या मध्यभागी वाहतुकीस अडथळा होईल असे गप्पा मरत वसू नये

पादचायांनी रस्ता ओलांडण्यासाठी झेब्रा क्रॉसिंग भुयारी मार्ग अथवा उडडाण पुलाचा वापर करावा वाहतुकीचा रस्ता ओलांडण्यापुर्वी योग्य सिग्नल आहे का ते पहावे दहा वर्षांखालील लहान मुलांना एकटे रस्त्यावर सोडू नये त्याचप्रमाणे लहान मुलांना शक्यतो परावर्तीत व चकाकणारे कपडे घालावीत समोरून वाहन येत असताना लहान मुलांनी पळत जाऊन रस्ता ओलांडण्याचा प्रयत्न करू नये शाळेत आपल्या पाल्यास चालत पाठविताना पालकांनी स्वतःबरोबर जावे शक्य नसेल तर प्रत्येकवेळी मुलांना रस्त्यावरून चालतांना कोणती काळजी घ्यावी रस्ता कसा ओलांडावा याबाबत माहिती द्यावी

सायकलस्वारांनी नेहमी आपली सायकल रस्त्याच्या डाव्या वाजूने चालवावी रस्त्याच्या मध्यभागावरून झिंगझोंग पद्धतीने सायकल चालवू नये आपल्या थोड्याशा चुकीमुळे आपण स्वतःचे आयुष्य धोक्यात आणण्यास कारणीभूत होतो व इतरांनासुद्धा धोक्यात आणतो बयाचवेळा सायकलस्वार यांना वाचवता वाचवता चालकाने वाहनावरील नियंत्रण सुटते वाहन पलटी होते व सात सात माणसे जागेवर मृत्यूमुखी पडतात हे आपण अनेकवेळा ऐकले असेल व पाहिलेही असेल तरी सायकलस्वार यांनी रस्त्यावर जबाबदारीने आपले वाहन चालवावे

III) मोटार वाहन :

प्रत्येक मोटार वाहन मालकाने कर्तव्य आहे की आपले वाहन रस्त्यावर आणण्यापुर्वी ते यांत्रिकदृष्ट्या योग्य आहे का ते पहाणे आपण जर असे केले नाही तर आपण स्वतःच मोठ्या संकटास सामोरे जात आहात मोटार वाहनांची वेळोवेळी देखभाल करणे आवश्यक आहे वाहनाच्या देखभालात प्रामुख्याने ब्रेक स्टेअरिंग टायर्स दिवे व त्याच्या प्रकाशाचा झोत पावसाथ्याम वायपर्स आणि फॉगलईट त्याबाबत तपासाव्यात नादुरस्त वाहन रस्त्यावर आणू नये प्रवासात वाहन नादुरस्त झाले आहे हे लक्षात येताच नजिकच्या ठिकाणी दूरुस्त करून घ्यावे व त्यानंतरच पुढचा योग्य निगा ठेवल्यास इंधनाच्या खर्चातही बचत होते नादुरस्त वाहने रस्त्यावर आणणे म्हणजे अपघाताला निमंत्रण देणे आहे मोटार वाहन मालकाने चालकाने दरदोज वाहनाची तपासणी करावी वाहन योग्य आणि सुस्थितीत असेल तरच रस्त्यावर वापरासाठी आणावे अपघात कमी करण्यासाठी हा एक उपाय आहे नादुरस्त वाहनमुळे रस्त्यावर होणारे अपघात यामुळे टळू शकतील

IV) बस्ता :

मोटर वाहनांच्या दृष्टीने रस्त्यांची स्थिती फारशी समाधानकारक नाही रस्ता बनविणे व सुस्थितीत ठेवणे वेळोवेळी दूरुस्ती करणे जिकरीचे काम आहे रस्ता पुर्ण होईपर्यंत वाहन चालक थांबत नाही रस्ता दूरुस्तीचे काम चालू असताना पर्यायी रस्ता नसेल तर वाहतूकीची कोंडी होऊनये म्हणून वाट करून दिली जाते त्यामुळे रस्ता दूरुस्तीचे काम निट होत नाही पावसाळयात रस्त्यांची दृर्दशा होते त्यावेळी बरेच अपघात होतात रस्त्यावर सुचना फलक असतात त्याचे चालकाने पालन केलेच पाहिजे जसे की येथे पुढील वाहनापुढे आपले वाहन काढू नका वेग मर्यादा पाळा ज्या ठिकाणी फलक नाही तेथे रस्त्यावर विशिष्ट पाताळीवर पाणी वाहत असेल तर पाण्यातून वाहन पुढे काढू नका इ सूचना वाहन चालकाने अपघात टाळण्यासाठी पाळल्यास पाहिजेत दुसऱ्या प्रकारच्या सुचना सावधगिरी पाळण्याविषयी असतात रस्त्यावरील सुचनाफलक उभारणे व त्याची निगा राखणे शासनाचे कर्तव्य असते, तरी हमरस्त्यावरील सहेवाश्यांनीसुद्धा त्याकडे दुर्लक्ष करून चालणार नाही

अशाप्रकारे वाहन चालकाची चूक वाहनातील यांत्रिक दोष रस्त्यांची खराब स्थिती आणि मोटार वाहनाशिवाय इतर जे रस्त्याचा वापर करतात त्यांच्याकडून होणाऱ्या चूका मोटार वाहन अपघातस कारणीभूत ठरतात त्यामुळे मोटार वाहन चालक पादचारी सायकलवाले गाडीवाले फेरीवाले यांनी जर योग्य काळजी घेतली तर मोटार वाहन अपघात टाळता येतात

4) सारांश :

सार्वजनिक बस्त्यावर मोटार वाहन चालवताना चालकाने मोटार वाहन कायदा आणि त्याअंतर्गत विहित केलेले नियम मोटार वाहन चालविण्याबाबतचे विनियम वाहतूक चिन्हाचे पालन इत्यादीचे पालन केले आणि बंदब नियमांचे पालन करण्याबाबत बभ्यता संयम एकाग्रता जबाबदारी जाणीव आत्मविश्वास या गुणांची रचतःमध्ये पाठ केली तर निश्चितच बस्त्यावरील अपघात कमी हाऊन त्या अनुषंगाने होणाऱ्या मनुष्य हानी आणि मालमत्ता हानी व त्यामुळे होणारे राष्ट्रीय नुकसान टाळता येईल